

Taras Bilous: Självbestämmande och kriget i Ukraina

[Ur [Links International Journal of Socialist Renewal](#), 4 maj 2022. Översättning från engelska, Göran Källqvist.]

När jag för två månader sedan skrev ”[Ett brev från Kiev till vänstern i väst](#)” hoppades jag att chocken av den ryska invasionen och den ukrainska vänsterns röster skulle pressa vänsteranhängare i väst att ompröva sitt förhållningssätt. Tyvärr har alltför många av dem underlåtit att göra det. I deras analyser av kriget är ukrainarna bara offer som behöver humanitär hjälp, inte subjekt med strävanden som ska respekteras.

Det gäller förstås inte alla inom vänstern – långt därifrån. Både skandinaviska och östeuropeiska vänsterpartier har lyssnat på ukrainarna och stöder vapenleveranser till Ukraina. Vissa framsteg görs bland amerikanska socialister. Men tyvärr har inte ens ett gemensamt uttalande av ukrainska och ryska socialister¹ övertygat tillräckligt många att stöda militär hjälp. Låt mig ännu en gång försöka vända mig till vänstern.

Ett rättfärdigt krig?

Låt oss börja med att ta itu med en vanlig fråga: ”varför får Ukraina så mycket uppmärksamhet och hjälp medan andra väpnade konflikter i världen inte får det?” För det första, räcker inte de möjliga konsekvenserna av kriget för att ge det mer uppmärksamhet? När var världen senast så nära hotet om kärnvapenkrig? För det andra håller jag med om att andra konflikter inte får tillräcklig uppmärksamhet. Som jag har skrivit förr, är det rasism som ligger bakom det faktum att Europa har behandlat de ukrainska flyktingarna så mycket bättre än sina syriska och afghanska motsvarigheter. Detta är ett bra tillfälle att kritisera migrationspolitiken och poängtera att den hjälp som ges till ukrainska flyktingar borde ges till alla flyktingar.

Jag minns en annan konflikt där delar av vänstern hade sina ”goda”, och gav dem extra stor uppmärksamhet jämfört med andra väpnade konflikter: Rojava. Ukraina är inte Rojava, och vi kan räkna upp många klagomål mot Zelenskyjs inrikes- och utrikespolitik. Ukraina är inte ens en klassisk liberal demokrati – här försöker varenda ny president samla på sig så mycket makt som möjligt via informella mekanismer, parlamentet antar lagar som är grundlagsvidriga, och medborgarnas rättigheter och friheter kränks ofta. Till och med under kriget har den ukrainska regeringen antagit en lag som inskränker arbetarnas rättigheter. I detta avseende skiljer den sig inte så mycket från resten av Östeuropa.

Betyder det att ukrainarna ska ge upp kampen? För mig är svaret självklart: i början av kriget beslutade jag mig för att ansluta mig till de lokala försvarsstyrkorna. Men jag är långtifrån den enda. Anarkister från Ukraina, Belarus och till och med några stycken från Ryssland, strider för närvarande i det lokala försvaret eller hjälper till. De ogillar Zelenskyj och själva staten, de har häktats upprepade gånger under protester (precis som jag), och säkerhetstjänsten har försökt utvisa en del utländska anarkister. Men ändå gick vi ut i krig. Du kanske tänker att det inte är ”riktiga” anarkister

1 Se [Uttalande av Ryska socialistiska rörelsen och ukrainska Sotsialny Ruch](#), på marxistarkiv.se – öa.

– eller du kan ha åsikten att vi vet något om Östeuropa som du inte förstår.

Jag är socialist, och jag tycker inte att man ska vara tvungen att försvara sitt land i ett försvarskrig. Ett sådant beslut ska bero på en analys av deltagarna, krigets samhälleliga karaktär, folkets uppfattningar, det större sammanhanget, och de möjliga konsekvenserna av olika resultat. Om Ukraina styrdes av en fascistisk junta och situationen var den som den ryska propagandan framställer, så skulle jag ändå fördöma invasionen men jag skulle inte ansluta mig till armén. Det vore bättre att leda en oberoende partiskamp. Det finns andra invasioner, som USA:s invasion av Afghanistan eller Irak, som bör fördömas, men skulle det ha varit rätt att kämpa för talibanernas eller Saddam Husseins regimer? Jag betvivlar det. Är Ukrainas långtifrån perfekta demokrati värd att försvara mot Putins parafascistiska regim? Ja.

Jag känner många som ogilla sådana begrepp. När det efter 2014 blev populärt i Ukraina att kalla Putin fascist, så kritiserade jag denna uppfattning. Men under de senaste åren har Putins regim blivit alltmer auktoritär, konservativ och nationalistisk, och efter antikrigsrörelsernas nederlag har omvandlingen av den nått en ny nivå. Ryska vänsterintellektuella som Greg Judin och Ilja Budraitskis hävdar att landet rör sig i riktning mot fascism.

Under många väpnade konflikter är det rätt att uppmana till diplomati och kompromisser. Under etniska konflikter bör internationalister oftast inte ta ställning. Men det här kriget är inte en sådan konflikt. Till skillnad från kriget i Donetsbäckenet 2014, som var komplicerat, är det nuvarande krigets karaktär i själv verket enkel. Ryssland för ett aggressivt imperialistiskt krig; Ukraina genomför ett folkets befrielsekrig. Vi kan inte veta hur Ukraina kommer att utvecklas efter kriget – det beror på en massa faktorer. Men vi kan med säkerhet säga, att bara om Ukraina segrar kommer det att finnas någon chans för progressiva förändringar. Om Ryssland segrar kommer det att få fruktansvärda konsekvenser. Det är det främsta skälet för att stöda det ukrainska motståndet, inklusive med militär hjälp.

Yttersta högern i Ukraina

Här kommer en del läsare att vilja ställa en annan fråga: ”den ukrainska yttersta högern då?” Under de mer förnuftiga debatterna om detta ämne betonar den ena sidan alltid den yttersta högerns låga stöd i val och avsaknad av representation i parlamentet, medan den andra sidan betonar att den yttersta högern tack vare infiltrationen av polismyndigheter och det aktiva deltagandet i gatuprotester har fått ett oproportionerligt stort inflytande över den ukrainska politiken. Båda har rätt, men det finns ett viktigt faktum som båda sidor vanligtvis bortser från: yttersta högerns oproportionerligt stora inflytande grundade sig till största delen på civilsamhällets och statens svaghet, inte på deras styrka.

Yttersta högerns närvaro är kännbar i hela Östeuropa, men utvecklingen skiljer sig i varje land. I slutet av 2000-talet inledde yttersta högern i Ryssland terror på gatorna, inklusive bombningar, pogromer och andra dödliga angrepp. Efter upplöppet på Maneznajatorget 2010 började den ryska staten slå tillbaka, och medlemmar i den yttersta högern flydde från landet eller fängslades. Några har hamnat i Ukraina, som var en trygg plats, inte minst för att den ukrainska statens förtrycksapparat är så mycket svagare. (Statens relativa svaghet var också den främsta orsaken till massprotesternas framgångar i Ukraina jämfört med Belarus, där demonstranter möttes av godtyckliga

häktningar och tortyr, eller Kazakstan, där ryskstödda säkerhetsstyrkor ledde dödliga tillslag.)

Under de senaste åren har yttersta högerens makt i Ukraina stött på nya utmaningar. Sedan Maidan har det liberala civilsamhällets utveckling förändrat maktbalansen inom gatupolitiken. Fram till nyligen fanns det inte alltid några tydliga linjer mellan den yttersta högeren och andra politiska krafter. Men detta förändras gradvis i och med uppsvinget för de feministiska och hbtq-rörelserna, som går mot högerradikalerna. Slutligen har antifarörelsen återuppstått på gatorna, tack vare kampanjen mot utvisningen av den belarusiska anarkisten Aleksej Malenkov och försvaret av Podildistriktet mot yttersta högeren i Kiev förra året.

Sedan 2014 har yttersta högeren kompenserat sina valmisslyckanden genom att öka sin närvaro på gatorna och stärka sin allians med liberalerna, en allians som skapades under åren av kamp mot Janukovytsj regim. Men efter att Zelenskyj kom till makten 2019 började denna allians gradvis falla samman. Yttersta högeren, speciellt Azovrörelsen, hamnade i kris. Och sedan inrikesminister Arsen Avakov, som betraktades som Azovs beskyddare, avgick, har statsapparaten börjat behandla dem kyligare.

Kriget har förstärkt förändrat allt, och vad som händer nu beror på många faktorer. Yttersta högerens deltagande i det pågående kriget är mindre märkbart än 2014, med ett uppenbart undantag – Azovregementet. Men idag är inte alla Azovs soldater extremhöger, och som en del av Nationalgardet och de väpnade styrkorna utför de den högsta militära ledningens order. Och Azov är bara en liten del av det ukrainska motståndet. Därmed finns det ingen anledning att anta att det pågående kriget kommer att stärka yttersta högerens uppsving lika mycket som kriget i Donetsbäcken gjorde.

Idag är det de ryska ockupanterna och inte den ukrainska yttersta högeren som är det största hotet mot Ukrainas medborgare. Det inbegriper personer som under de senaste åren ofta har angripits av yttersta högeren, som romer eller hbtq-personer, som också är aktiva i det ukrainska motståndet. Det gäller även invånare i Donetsbäcken. Den ryska propagandan har på ett hycklande sätt utnyttjat invånarna i Donetsbäcken för att rättfärdiga invasionen, och anklagar Ukraina för "folkmord" samtidigt som den ryska militären raserar regionens städer ner till grunden. Medan folk står i långa köer i Ukraina för att ansluta sig till lokalförsvaret, tas män i de ryskkontrollerade delarna av Donetsbäcken till fånga, tvångsrekryteras och kastas ut i strid utan utbildning, som kanonmat.

Interimperialistisk konflikt

Ett annat vanligt argument mot det ukrainska motståndet är att det är ett ombudskrig mellan väst och Ryssland. Alla militära konflikter har många lager, och en av beståndsdelarna i den nuvarande konfrontationen är en interimperialistisk konflikt. Men om det räcker för att kalla det ett ombudskrig så är nästan alla väpnade konflikter i världen ombudskrig. Istället för att argumentera om begreppet är det viktigare att analysera i *hur hög grad* Ukraina är beroende av väst, och inse båda de imperialistiska lägrens mål.

Ukraina är mycket mindre ett ombud för väst än vad de syriska kurderna var amerikanska ombud under sin heroiska kamp mot ISIS. Men ombud är inte marionetter. De är lokala aktörer som får militärt stöd från andra stater. Både de förstnämnda och de sistnämnda har sina egna intressen, som kan sammanfalla bara delvis. Och precis som vänsteranhängare stödde kämparna i Rojava trots att de syriska kurderna fick amerikansk militär hjälp, borde vänstern stöda det ukrainska folket. En

socialistisk politik om väpnade konflikter måste baseras på en analys av situationen på marken istället för på om en imperialistmakt stöder den ena eller andra sidan.

Under de senaste månaderna har en del vänsteranhängare använt Första världskrigets historia för att hävda att socialister inte ska stöda någondera sidan under interimperialistiska konflikter. Men Andra världskriget var också en interimperialistisk konflikt. Innebär det att man inte skulle ha stött någondera sidan under det kriget? Nej, eftersom den interimperialistiska konflikten bara var en sida av detta krig.

I en tidigare artikel erinrade jag om att många av den antikoloniala rörelsens representanter inte ville kämpa för sina koloniserare under Andra världskriget, och en av Indiska nationalkongressens ledare, Chandra Boss, samarbetade till och med med Nazityskland. Men det är också värt att nämna Jawaharlal Nehrus ord: under konflikten mellan fascism och demokrati måste vi entydigt vara på den sistnämndas sida. Det är också värt att nämna att den av INC:s ledare som mest konsekvent var för att stöda de allierades krig var M N Roy, dess mest vänsterinriktade ledare. Det betyder givetvis inte att Roy plötsligt började stöda den brittiska imperialismen. På samma sätt innebär inte ett stöd till kampen mot den ryska imperialismen något stöd för den amerikanska imperialismen.

Situationen är givetvis en annan nu. Om andra stater skulle delta direkt i kriget så kommer det bara att göra situationen värre. Men socialister bör stöda ekonomiska påtryckningar på Ryssland och kräva tuffare sanktioner och embargo mot rysk olja och gas. Många av de sanktioner som för närvarande är i kraft är ämnade att försvaga Rysslands militärindustri och på så sätt hindra Rysslands förmåga att fortsätta kämpa. Vänsteranhängare bör också stöda sanktioner mot import av olja och gas från Ryssland, som kommer att öka det ekonomiska trycket på Putin att avsluta kriget.

USA kanske har dragit lärdom av att ha skämt ut sig i Irak och Afghanistan. Nu måste också Ryssland dra sin lärdom, och ju hårdare desto bättre. Nederlag i krig har flera gånger framkallat revolutioner, inklusive i Ryssland. Efter att Ryssland förlorade Krimkriget 1856, avskaffades livegenskapen slutgiltigt i det ryska tsardömet. Den första ryska revolutionen 1905 ägde rum strax efter Rysslands nederlag i det rysk-japanska kriget. Att förlora mot Ukraina skulle kunna utlösa en ny revolution. Med Putin kvar vid makten, kommer progressiva förändringar i Ryssland och de flesta postsovjetska stater att bli nästan omöjliga.

Västländerna delar ansvaret för kriget. Problemet är att många radikala vänsteranhängare kritiserar dessa länder av fel orsak. Istället för att kritisera leveranserna av vapen till Ukraina, borde de kritisera det faktum att EU-länderna fortsatte sälja vapen till Ryssland till och med efter annekteringen av Krim och invasionen av Donetsbäckenet. Det är bara ett exempel. Ansvaret för det beslutet ligger hos regeringarna i väst, inte hos vänstern. Men istället för att försöka förändra situationen till det bättre, försöker många inom vänstern göra det värre.

Ukrainarna är fullt medvetna om att krig är fruktansvärda. Det är inte vårt första krig. Vi har sedan flera år levt under förhållanden av en pyrande konflikt i Donetsbäckenet. Vi lider stora förluster i detta krig och vi kommer att fortsätta att lida om kriget drar ut på tiden. Det är upp till oss att avgöra vilka uppoffringar vi är villiga att göra för att vinna, och vilka kompromisser vi måste göra för att stoppa dödandet och förödelsen. Jag förstår inte varför den amerikanska regeringen kan hålla med om det, medan en stor del av vänstern föredrar att ha ett mer arrogant förhållningssätt och kräver att väst ska avgöra åt oss.

Hittills har Kreml varit ovillig att göra verkliga eftergifter. De väntar på att vi ska kapitulera. Men ukrainarna kommer inte att gå med på att erkänna deras territoriella erövringar. Vissa hävdar att vapenleveranserna till Ukraina kommer att förlänga kriget och öka antalet offer. I själva verket är det bristen på leveranser som kommer att göra det. Ukraina kan vinna, och Ukrainas seger är vad den internationella vänstern borde stå för. Om Ryssland vinner kommer det att bli prejudikat för en framtvingad omdragning av statsgränserna och knuffa in världen i ett Tredje världskrig.

Jag blev socialist till stor del på grund av påverkan av kriget i Donetsbäckenet, och av att jag insåg att det bara är genom att besegra kapitalismen som vi kan få chansen till en värld utan krig. Men vi kommer aldrig att uppnå denna framtid om vi inte förväntar oss motstånd mot imperialistiska interventioner. Om inte vänstern intar rätt ståndpunkt om detta krig så kommer den att misskreditera och marginalisera sig. Och vi kommer att behöva arbeta länge för att övervinna konsekvenserna av detta nonsens.